

บาป : ศึกษาเชิงวิเคราะห์ใหม่โน้ตศัของพระพุทธศาสนา ฝ่ายเถรวาท

PAPA : An Analytical Study in the Concept of Theravāda Buddhism

ผจญ คำชูสังข์

Phajon Kamchusang

ABSTRACT

The teaching regarding to Pāpa (Sin) is a very significant scheme of the Lord Buddha's teachings. He teaches Pāpa through Three Admonitions of the Buddha (Buddha – ovada) as follows: to prevent from any sin, to give up any evil, and to purify the mind. The above mentioned approaches will bring us to a noble path and a peaceful mind. Since any kinds of sufferings originate from those sins and their results will affect oneself and others.

Hence, an analytical study about Pāpa (Sin) is regarded as a main purpose of this analytical study in order to comprehend what is the real sin according to Theravāda Buddhism; what types of action are defined as “sin” ; and what is the classification between good and evil.

At the present time, there are a lot of debatable issues: such as Cloning, Doctor's Euthanasia to HIV patience, and killing believers of other sects, being discussed whether they are good or evil.

The main ideas of the finding are as follows : the meaning of Papa (Sin), the origination of Papa (Sin), the characteristics and types of Papa (Sin), and the impact of Papa (Sin). When the meaning and concepts of Papa are understood, there will not be problems on the judgement of good and evil, or at least it will be judged most accurately.

Key words: Papa, Theravada Buddhism, Admonitions of Buddha

บทคัดย่อ

หลักคำสอนเรื่องบาปนี้ถือได้ว่าเป็นพระพุทธรูปที่สำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสสั่งไว้ในพุทธโอวาท ๓ (ที.มหา.๑๐/๕๗) ว่าบาปทั้งปวงเป็นสิ่งที่ต้องละเว้น ไม่ควรกระทำ ควรทำจิตให้ผ่องใสเพื่อดำเนินไปสู่ทางแห่งความดีและความบริสุทธิ์แห่งจิต เพราะเมื่อบาปเกิดขึ้นแล้วย่อมจะนำไปสู่ปัญหานานัปประการอันเป็นทุกข์และโทษต่อตนเองและผู้อื่น ดังนั้น งานที่ศึกษาค้นคว้าเรื่อง “บาป” นั้นจึงเป็นเนื้อหาที่เกิดมาจากการงานวิจัยเชิงวิเคราะห์แนวความคิดลักษณะที่เป็นบาปเพื่อให้ทราบ/อยากทราบว่าบาปที่แท้จริงนั้นคืออะไรกันแน่ในในมนทัศน์/ตามพระคัมภีร์ของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท การกระทำขนาดไหน อย่างไรถึงจะเรียกว่าบาป เส้นแบ่งระหว่างบาป/อกุศลกับกุศลอยู่ตรงไหน ซึ่งในปัจจุบันมีหลายประเด็นที่ยังถกเถียงกันหาข้อยุติมิได้อาทิ การโคลนนิ่ง(cloning) เรื่องการุณฆฆฆฆ (euthanasia) ของหมอต่อผู้ป่วยที่มีอาการแสนทรมาน เช่นโรคHIV เป็นต้น การฆ่าคนนอกศาสนาเป็นบาปหรือบุญกันแน่

ผลจากการศึกษาวิจัยมนทัศน์เกี่ยวกับบาป ทำให้ทราบ (๑) ความหมายของบาป (๒) ที่มาแห่งการเกิดขึ้นของบาป (๓) ลักษณะและประเภทของบาป และ (๔) วิชาหรือผลของบาปที่ทำให้เกิดโทษนานัปประการ เมื่อเข้าใจความหมายและหลักเกณฑ์ต่างๆเกี่ยวกับบาป การจะตัดสินว่าเรื่องนี้เป็นเกณฑ์แห่งบาปหรือบุญก็ไร้ปัญหา หรืออย่างน้อยก็เข้าใจหลักเกณฑ์แห่งความถูกต้องมากที่สุด

คำนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์ในยุคปัจจุบัน ต่างมีความสับสนวุ่นวายในปัญหาต่างๆ ที่พัวพันกับชีวิตมากมายทั้งที่กล่าวอวดอ้างกันว่าอยู่ในยุคITหรือยุคเทคโนโลยีสมัยใหม่ก็ตาม

ปัญหาเหล่านี้ ซึ่งถือว่าเป็นผลกระทบอันเกิดขึ้นจากการกระทำหรือที่เรียกว่าการพัฒนาของมนุษย์เอง ในสังคมมนุษย์ ยังมีกลุ่มประชาชนอีกจำนวนไม่น้อยที่ไม่สามารถหาคำตอบให้กับตนเองได้ว่าอะไรคือการพัฒนา อะไรคือการพัฒนา สิ่งไหนผิด-ถูก ควรทำ-ไม่ควรทำ เป็นความถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง การที่จะบอกตนเองถึงเรื่องราวดังกล่าวนั้น จะต้องอิงอาศัยปัญญาที่จะวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและผล กฎหมายหรือระเบียบทางสังคมจึงเป็นกรอบมาตรฐานให้แก่แต่ละคนในสังคมปฏิบัติเพื่อความเป็นระเบียบของสังคมนั้นๆ จึงถูกบัญญัติขึ้นมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารและการจัดการของผู้มีอำนาจหน้าที่ในการปกครองดูแล ซึ่งจะเป็เครื่องมือบังคับให้คนในสังคมนั้นๆ ได้ตระหนักถึงความถูกต้อง-ผิด กฎหมายจึงเป็นภาคหนึ่งของจริยศาสตร์ที่พยายามจำกัดกรอบความถูกต้องดีงาม ถูก-ผิด กล่าวได้ว่าฐานของกฎหมายนั้นมาจากจริยศาสตร์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม ดังนั้นเครื่องมือยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์มาทุกยุคสมัยนั้นคือหลักจริยธรรมคำสอนของศาสนาหรือกฎเกณฑ์ทางจริยศาสตร์ที่มนุษย์ได้นำมาใช้เป็นบรรทัดฐานหรือบริบทในการตัดสินใจการกระทำหรือพฤติกรรมของมนุษย์ด้วยกันในสังคมว่ามีคุณค่าควรแก่การยอมรับว่าเป็นการกระทำที่ดีงามหรือว่าเป็นการกระทำที่ชั่ว

กฎเกณฑ์ทางจริยศาสตร์จึงเป็นการพิจารณาหรือตัดสินว่าพฤติกรรมใดชั่ว-ดีเป็นบาปหรือความชั่วถึงอย่างนั้นพระคัมภีร์ที่ขัดแย้งกันก็ยังมีอยู่ในสังคมมนุษย์อันเนื่องมาจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมประเพณี เชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ความเชื่อ ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันไปตามสภาพของสังคมนั้นๆ ซึ่งทำให้เกณฑ์การพิจารณาหรือขบวนการหาเกณฑ์ตัดสินคุณค่าทางจริยธรรมนั้นก็อาจแตกต่างกันตามไปด้วย อันเนื่องจากวัฒนธรรมในสังคมที่แตกต่างกัน แม้ในสังคมที่มีเอกลักษณ์อันเกิดมาจากแหล่งอันเดียวกัน แต่การนำไปใช้อีกสภาพแวดล้อมหนึ่ง จึงเกิดทฤษฎีสัมมัญญา (การมอง) เพิ่มขึ้น ตัวอย่างที่

เห็นได้ชัดเจนได้แก่การเกิดนิกายต่างๆของบรรดาศาสนาทั้งหลาย (The different sects of religions)

ดังนั้น ประเด็นสำคัญในการทำวิจัยครั้งนี้จะได้นำการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท (Theravada Buddhism) ในหัวข้อที่เรียกว่า “บาป” (SIN or PAPA) หรือเกี่ยวข้องกับ “ความชั่ว” ซึ่งจะทำการศึกษาวิจัยในส่วนที่เป็นความหมาย (Meaning) ของบาป แรงจูงใจ (Motive)/มูลเหตุ (Origin) การเกิดบาป ผลหรือวิบาก (Result) ที่เกิดขึ้นหลังจากทำบาป ตลอดจนหลักพุทธธรรมที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการศึกษาพิจารณาตัดสินสถานะที่เรียกว่าบาปในพุทธธรรมฝ่ายเถรวาท

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความหมายและแรงจูงใจหรือมูลเหตุการเกิดของบาปตามหลักพุทธธรรม/มโนทัศน์ของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท
๒. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ลักษณะและประเภทของบาปตามหลักพุทธธรรม/มโนทัศน์ของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท
๓. เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการศึกษาพิจารณาตัดสินบาปในมโนทัศน์ของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท
๔. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ผลหรือวิบากที่เกิดขึ้นหลังจากการกระทำบาปในมโนทัศน์/ตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท
๕. เพื่อนำเสนอหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องและที่เหมาะสม/ควรจะเป็นในสถานะสังคมปัจจุบันที่เพี้ยนไปจากหลักเดิมของพุทธธรรมแต่พุทธศาสนิกชน/ผู้ที่สนใจทั่วไป

ขอบเขตของการวิจัย

เรื่องบาปถือว่าเป็นแก่นทางจริยศาสตร์ที่สำคัญในหลักคำสอนแห่งพระพุทธศาสนาและมีเนื้อหา

โยงใยไปถึงหลักคำสอนต่างๆ ของพระพุทธศาสนาอีกมากมาย ดังนั้น ผู้วิจัย จึงมุ่งเน้นศึกษาวิจัยสถานะที่เรียกว่า “บาป” หรือ “Sin” (ความชั่ว) ในส่วนที่เป็นความหมายแรงจูงใจ (Motive)/มูลเหตุการเกิดลักษณะประเภท ผลหรือวิบากที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมที่ได้กระทำบาป ตลอดจนหลักพุทธธรรมที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการศึกษาพิจารณาตัดสินสถานะที่เรียกว่า “บาป” (Sin) ในมโนทัศน์ของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. รวบรวมข้อมูลจากหลักฐานสำคัญระดับที่หนึ่ง (Primary sources) : คือ พระไตรปิฎก อรรถกถาฎีกา
๒. รวบรวมข้อมูลจากหลักฐานระดับรอง (Secondary sources) : คือ หนังสือและเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผลงานที่ท่านผู้รู้ทางพระพุทธศาสนาได้ศึกษา ค้นคว้าและวิเคราะห์มาแล้ว อันเป็นที่ยอมรับกันในวงการนักวิชาการและบุคคลโดยทั่วไป
๓. สอบถาม/สัมภาษณ์ท่านผู้รู้ที่มีความชำนาญในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา
๔. ศึกษาข้อมูลเหล่านั้นแล้วนำมาวิเคราะห์สรุปข้อมูลทั้งหมดที่ได้ จากการศึกษาค้นคว้ามาประกอบกันกับความคิดของผู้วิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ทำให้เข้าใจได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้นในความหมาย มูลเหตุการเกิดขึ้น ลักษณะ และประเภทของบาปตามมโนทัศน์ของพุทธธรรมฝ่ายเถรวาท
๒. ทำให้เข้าใจได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้นในหลักพุทธธรรมที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาตัดสินบาปธรรม (Nature) ที่เรียกว่าบาปตามมโนทัศน์ของพุทธธรรมฝ่ายเถรวาท
๓. ทำให้เข้าใจได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้นในสถานะที่เรียกว่าบาป (Sin) ตลอดจนผลหรือวิบากที่

เกิดขึ้นจากการทำบาปตามมโนทัศน์ของพุทธธรรมฝ่ายเถรวาท

๔. งานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจศึกษาหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาทั้งในด้านนี้ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นและด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องสืบต่อไป

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

“บาป” ในทางพระพุทธศาสนานั้นมีความหมายกว้าง ตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก หมายถึง “ความชั่ว” (วิ.จุล. ๗/๓๘๘/๑๕๕.= สุกกริ สาธุณา สาธุสาธุ ปาเปณ ทุกกริ, ปาปํ ปาเปณ สุกกริ ปาปมริยหิ ทุกกรณติ แปลว่า ความดี คนดีทำง่าย ความดี คนชั่วทำยาก ความชั่ว คนชั่วทำง่าย แต่กัลยาณชนทำความชั่วได้ยาก) กล่าวโดยทั่วไปบาปนั้น หมายถึงความชั่วเป็นกรรมที่นำไปสู่หนทางแห่งความเสื่อมความชั่ว และภาวะที่ไม่พึงปรารถนา ยังผู้กระทำความบาปนั้นให้ได้รับความเดือดร้อนและเป็นทุกข์ (วคิน อินทสระ, ๒๕๔๑:๒๕๘) บุคคลผู้กระทำความบาปนั้นก็ได้อธิบายว่าเป็นคนบาป คนชั่ว คนพาล เป็นต้น ทั้งนี้รวมความถึงสิ่งที่ไม่ดีต่างๆ การกระทำที่ไม่ดีทุกชนิดวิบากหรือผลในทางที่ไม่ดีหรือทางเสื่อม ตลอดจนถึงเหตุและผลในทางที่ไม่ดีทั้งหมด คำว่า “บาป” ตามรูปศัพท์แปลว่า ความชั่ว การทำอันตราย ความทำให้เดือดร้อน เป็นกรรมยังบุคคลให้ถึงซึ่งทุกข์ เป็นกรรมที่จะนำผู้กระทำความบาปนั้นไปสู่ทางแห่งความเสื่อมดังรูปวิเคราะห์ว่า “...ปาปํ ป อักษรในอบาย ในประโยคที่ว่า ยทาจ ปจฺจติ ปาปํ ปํ อปายํ เปติ คจฺจติ เอเตนาคิ ปาปํ. กรรมเป็นเหตุไปสู่อบาย (ปลัทฺตพฺพบท ณ ปจฺจยฺย เอ.โก.) (วิมหา. ๑/๓/๑; มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒ : ๑๑๖๕).

๑. ความหมายของบาปตามนัยแห่งพจนานุกรมและวรรณคดีของท่านผู้รู้

คำว่าบาปตามที่นักปราชญ์และท่านผู้รู้ทั้งหลายได้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

๑) ในหนังสือธาตุปทีปิกาหรือพจนานุกรมบาลี-ไทย ให้ความหมายของคำว่า “บาป” ไว้ว่า “ปาปํ = บาป, ความชั่ว, ลามก, เลว, ทรม, สิ่งที่คนศรัทธาตนให้ไกลำ (หลวงเทพคุณานุศิษฐ์ (ทวี ธรรมธัช ป. ๕), ๒๕๓๔ : ๒๓๗.)

๒) ในหนังสือพจนานุกรม บาลี ไทย อังกฤษ สันสกฤต ให้ความหมายของคำว่า “บาป” ไว้ว่า “ปาปํ = กรรมยังบุคคลให้ถึงซึ่งทุกข์ลามก; บาป, evil, sin, demerit; papa” (พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ, ๒๕๓๗ : ๕๒๑.)

๓) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้ความหมายของคำว่า “บาป” ไว้ว่า “บาป หมายถึง การกระทำความผิดหลักคำสอนหรือข้อห้ามทางศาสนา ความชั่ว ความมัวหมอง...” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๓๕ : ๔๗๖.)

๔) ในหนังสือพุทธศาสตร์ ภาค ๓ ให้ความหมายของคำว่า “บาป” ไว้ว่า “บาป แปลว่า เลว ทรม สกปรก ลามก เสีย เสื่อมหมอง ฯลฯ คือ อาการที่จิตแปรสภาพไปข้างเสีย ; จิตมีคุณภาพที่เลวลง...” (ปิ่นมุกกันต์, ๒๕๒๗ : ๑๐ - ๑๑.)

๖) ในหนังสือสารานุกรมพระพุทธศาสนา ให้คำจำกัดความของคำว่า “บาป” ไว้ว่า “บรรดาความชั่วลามกชื่อว่า บาป บาปนั้นจัดเป็นกรรมที่สัตว์ทำโดยทวาร มี ๓ ประการ คือ กายกรรม วาจากรรม มโนกรรม” (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, ๒๕๓๕ : ๒๕๘.)

๒. ศัพท์ที่เป็นไวพจน์ของบาป

ในพจนานุกรมบาลียังปรากฏคำที่เป็นไวพจน์หรือคำที่มีความหมายเดียวกัน (Synonym) กับคำว่า “บาป” นี้ อีกหลายคำ เช่น อกุศล = ความไม่ฉลาด, พุจริต = ความประพฤติชั่ว, อกรรมนิยะ = กิจไม่ควรทำ, วิสมจริยา = ความประพฤติไม่เสมอ, อธัมมจริยา = ความประพฤติไม่เป็นธรรม เป็นต้น ดังตัวอย่าง เช่น:-

๑) ในที่เรียกว่า บาป นั้นมาในคัมภีร์พระวินัยปิฎก จุลวรรคว่า “...ดูก่อนโมฆบุรุษ เธอสังสมบาป

มิใช่นุญไวมักนัก เพราะมีจิตคิดประทุษร้าย มีจิตคิดฆ่า ยังโลหิตของตาคดให้หือขึ้น...” (วิ.จุล. ๓/๓๓๒/๑๘๓)

๒) ในที่เรียกว่า อกุศล นั้นมาในพระสูตรต้นตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทุกนิบาตว่า “...ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงละอกุศล อกุศลอันบุคคลละได้ ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์(หิตาย) เพื่อความสุข(สุขาย)...” (อง.ทุก.๒๐/๒๖๕/๓๔)

๓) ในที่เรียกว่า ทุจริต และ อกรรมิยะ นั้นมาในพระสูตรต้นตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทุก-นิบาตว่า “...ดูก่อนอานนท์ เรากล่าวกายทุจริต วจิตุจริต มโนทุจริตว่าเป็นกิจไม่ควรทำโดยส่วนเดียว(อกรรมิยะ)...” (อง.ทุก. ๒๐/๒๖๕/๓๓)

๔) ในที่เรียกว่า วิสมจริยา และ อธัมมจริยานั้นมาในพระสูตรต้นตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสกสาเลยกสูตรว่า “...ดูก่อนพราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย สัตว์บางพวกในโลกนี้ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก ย่อมเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต และนรก เพราะประพฤติดุชกรรม ประพฤติไม่สมัเสมอ(วิสมจริยา)...” (ม.ม. ๑๒/๔๘๓/๕๑๕)

สรุป

จากการศึกษาวิเคราะห์บาปในมโนทัศน์ของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาททำให้ทราบเรื่องบาปตามวัตถุประสงค์โดยสังเขปได้ดังนี้

๑. ความหมายและมูลเหตุของการเกิดบาป

บาปหมายถึงความชั่ว สิ่งที่ไม่ดี สิ่งที่ไม่น่าปรารถนา ไม่น่าพอใจสำหรับบัณฑิต บาปนั้นมีคำที่เป็นไวพจน์อีกหลายคำ เช่น อกุศล ทุจริต อกรรมิยะ วิสมจริยา อธรรมจริยา เป็นต้น ส่วนแรงจูงใจหรือมูลเหตุให้เกิดบาปหรือความชั่วมาจากสิ่งที่เรียกรวมๆ ว่า กิเลส ได้แก่ สภาวะธรรมฝ่ายชั่วที่มีอยู่ในสันดานมนุษย์ปุถุชน มีลักษณะทำให้จิตเสื่อมทรามที่มีอยู่ในจิตใจของผู้คน ชักจูงทำให้ความชั่วต่างๆ กิเลสเหล่านี้

นั้นเป็นสภาวะที่มีความสลับซับซ้อนและแฝงลึกอยู่ในจิตของมนุษย์ เป็นตัวคอยบังคับบัญชาพฤติกรรมทั้งหลายของมนุษย์ให้เป็นไปต่างๆ ตามอำนาจหน้าที่ของมันทั้งโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัว กิเลสที่เป็นรากเหง้าของบาปหรือความชั่วที่กระตุ้นชักจูงเป็นสาเหตุให้มนุษย์หรือสรรพสัตว์กระทำความชั่ว ได้แก่ อกุศลมูล คือ โลภะ โทสะ และโมหะ (หลง, โง่) นั่นเอง

๒. ลักษณะของบาป

ที่จะเรียกว่า บาปนั้นจะต้องอยู่ในลักษณะหรือกรอบของกรรม ๓ ทวาร ๓ เป็นกรรมชั่วหรือการกระทำที่ประกอบด้วยอกุศลเจตนาในการกระทำต่อสรรพสิ่งเหล่านั้น ซึ่งอาจเกิดขึ้นทางกาย ทางวาจา หรือทางใจก็ได้ เมื่อเกิดขึ้นที่ใจแล้วย่อมเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันกับกายวาจาด้วย แต่อย่างไรก็ตาม อกุศลกรรมที่เกิดขึ้นทางกายและทางวาจานั้นจะปรากฏให้เห็นได้ชัดเจนจากพฤติกรรมที่สำแดงออกมา ส่วนอกุศลกรรม/บาปที่เกิดขึ้นทางใจ ซึ่งถือว่ามือิทธิพลมากที่สุดนั้น อาจจะสังเกตเห็นได้ยากกว่าที่มีลักษณะปรากฏออกมาทางกายและวาจา ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจง่ายตรงนี้ว่า ลักษณะที่จะเป็นบาปจะต้องเกิดขึ้นทางกาย วาจา และใจ ด้วยเจตนาที่เป็นอกุศล เท่านั้น

๓. เกณฑ์ตัดสินที่จัดว่าเป็นบาป

การที่จะเข้าใจเรื่องกรรมและความดีความชั่ว (บาป) ให้ชัดเจน จะต้องแยกแยะขอบเขตระหว่างนิยามและนิยามให้เข้าใจเสียก่อนเพื่อจะได้ไม่เป็นเหตุให้เกิดความเข้าใจสับสนเรื่องบาปกับบุญและกรรม ดังนั้น เกณฑ์วินิจฉัยหรือตัดสินเรื่องกรรมดีและกรรมชั่ว (บาป) มีอยู่ในในแง่ของกรรม (การกระทำ) ให้ถือเอาเจตนาเป็นหลักตัดสินว่าเป็นกรรมหรือไม่ และกรรมในแง่ที่ว่ากรรมนั้นดีหรือชั่ว ให้พิจารณาตามหลักเกณฑ์ดังนี้

๓.๑ เกณฑ์หลัก

ตัดสินด้วยความเป็นกุศลหรือเป็นอกุศล โดย

๓.๑.๑ พิจารณามูลเหตุว่าเป็นเจตนาที่เกิดจากกุศลมูล คือ โลภะ โทสะ โมหะ หรือเกิดจากอกุศลมูล คือ โลภะ โทสะ โมหะ

๓.๑.๒ พิจารณาตามสภาวะว่าเป็นสภาพเกื้อกูลแก่ชีวิตจิตใจหรือไม่ ทำให้จิตสบาย ไร้โรคปลอดโปร่ง ผ่องใส สมบูรณ์ หรือไม่ ส่งเสริมหรือบั่นรอนคุณภาพและสมรรถภาพของจิตช่วยให้กุศลธรรม (สภาพที่เกื้อกูล) ทั้งหลายเจริญงอกงามขึ้น อกุศลธรรมทั้งหลายลดน้อยลง หรือทำให้กุศลธรรมลดน้อยลง อกุศลธรรมทั้งหลายเจริญงอกงามขึ้นตลอดจนมีผลต่อบุคลิกภาพอย่างไร

๓.๒ เกณฑ์ร่วม

ใช้มนตรธรรม คือ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของตนเองพิจารณาการที่กระทำนั้นตนเองดีเสียตนเองได้หรือไม่ เสียความเคารพตนหรือไม่ พิจารณาความยอมรับของวิญญู หรือนักปราชญ์หรือบัณฑิตชน ว่า เป็นสิ่งที่วิญญูยอมรับหรือไม่ ขึ้นชมสรรเสริญ หรือดำเนินคดี พิจารณาลักษณะ และผลของการกระทำ - ต่อตนเอง - ต่อผู้อื่น

๓.๒.๑ เป็นการเบียดเบียนตน เบียดเบียนผู้อื่น ทำตนเองหรือผู้อื่นให้เดือดร้อนหรือไม่

๓.๒.๒ เป็นไปเพื่อประโยชน์สุข หรือเป็นไปเพื่อโทษทุกข์ ทั้งแก่ตน และผู้อื่น

๔. ผลหรือวิบากของบาป

ผล/วิบากที่เกิดขึ้นหลังจากการกระทำบาปนั้น พระพุทธศาสนามีมโนทัศน์เกี่ยวกับผลของบาปกรรม/กรรมวิบากอยู่ว่า กรรมย่อมเป็นไปตามกฎแห่งกรรม ในการให้ผลที่เรียกว่ากรรมวิบาก ซึ่งการให้ผลของกรรม (การกระทำ) นั้นมี ๒ ลักษณะ คือ ผลของกรรมดี (กุศลกรรมวิบาก) ย่อมให้ผลดีและผลของกรรมชั่ว (อกุศลกรรมวิบาก) ย่อมให้ผลทางบาป/ความชั่ว กรรม (การกระทำ) กับการให้ผลทางกรรมนั้นเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยง (Link) ด้วยกันเสมอ ดูลูกโซ่จะนั้น จึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เพราะว่าการกระทำที่จัดว่าเป็นกรรมนั้นย่อมก่อให้เกิด

เกิดผลเสมอเพียงแต่จะหนักหรือเบาจะให้ผลช้าหรือเร็วเท่านั้นเอง ขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างผลชั้นในและผลชั้นนอกของกรรมนั้นๆ เป็นตัวประกอบด้วย (ดูรายละเอียดงานวิจัยหน้า ๘๕-๘๖ บทที่ ๓ เพิ่มเติม) หรือขึ้นอยู่กับกรรมของผู้กระทำบาปและกรรมที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอกมากระทบด้วย

จากการศึกษาวิจัยในคัมภีร์แห่งพระไตรปิฎก ทำให้รู้ถึงเหตุและผลว่า สรรพสัตว์ที่กระทำความชั่ว (กรรม) ที่ทำผิดที่ตามมาจากการกระทำ (กรรม) ก็คือ สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน เป็นทายาทของกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัยกรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้เลวและประณีตได้ (ม.ญ ๑๔/๕๕๔/๓๘๓; ๑๔/๕๕๕/๓๘๔) ผลที่ตามมาหลังเหตุนั้นก็คือ กรรมดีย่อมให้ผลดี กรรมชั่วย่อมให้ผลชั่ว

ดังนั้นวิสัยของปุถุชนหรือผู้ที่ยังมีกิเลสอยู่ย่อมเคยทำกรรมมาทั้งดีและชั่ว (บาป) และในขณะที่กำลังใกล้ตาย ซึ่งจะมีการเปลี่ยนภพเปลี่ยนภูมิใหม่นั้นถือว่าเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญต่อผลกรรมดี (กุศลกรรมวิบาก) และผลกรรมชั่ว (อกุศลกรรมวิบาก) จะเป็นตัวนำไปไปปฏิสนธิในภพภูมิใหม่ ซึ่งถ้าเป็นจังหวะและโอกาสของกรรมดีให้ผล ก็จะนำไปสู่สุคติภูมิ แต่ถ้าเป็นจังหวะของกรรมชั่วให้ผลก็จะนำไปเกิดในทุคติภูมิ เช่น บุคคลก่อนตายเคยฆ่าสัตว์เบียดเบียนสัตว์ มักโกรธ เป็นคั่น หลังจากตายไปแล้วย่อมเข้าถึงอบาย ทุกคติ วิบาต นรก (ทุคติภูมิ) และเมื่อเกิดชาติใหม่เป็นมนุษย์หรือสัตว์ก็จะมีอายุสั้น มีโรครุม มีผิวพรรณทราม เป็นต้น เพราะผลของกรรมชั่วหรือบาปที่ได้กระทำเอาไว้แต่อดีตชาติ (ดูรายละเอียดงานวิจัยหน้า ๘๔-๘๕ บทที่ ๓ เพิ่มเติม)

๕. นำเสนอหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของพุทธธรรมแต่พุทธศาสนิกชนในยุคปัจจุบัน

บาปกรรมที่เป็นข้าศึกต่อจิตใจของมนุษย์ที่เป็นต้นเหตุอันก่อทุกข์ให้เกิดขึ้นแก่มนุษย์เองซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ควรจะหลีกเลี่ยงให้ห่างไกล ผลกรรมชั่ว

(บาป) ให้เกิดทุกข์เดือดร้อนต่างๆ ตามมาในชีวิตทั้งปัจจุบันและอนาคต ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นหรือสังคม เป็นไปเพื่อก่อทุกข์ก่อปัญหาตามมาอย่างเดียวกัน เพราะขณะที่ดำรงชีวิตอยู่ย่อมก่อผลกระทบต่อตนเอง และสังคมเมื่อสิ้นชีพไปแล้วย่อมเป็นเหตุให้เข้าถึงอบายทุกคติ วิบัต นิรยะ ทำให้เกิดทุกข์ภัยต่างๆ ต่อไปโดยไม่รู้จักจบสิ้น ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อนำไปปฏิบัติ เพื่อความเป็นอยู่อย่างผาสุกในสังคมโดยไม่ให้บาปเกิดขึ้น มนุษย์จะต้องรักษาศีล เจริญสมาธิและปัญญาอันเป็นการปิดกั้นบาปอกุศลทางกาย วาจา ใจ ได้อย่างสิ้น และเพื่อให้ได้รับประโยชน์ที่แท้จริงจากการศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องบาปนี้ พุทธศาสนิกชนควรน้อมนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดผลในตรงกันข้ามกับบาปจึงได้ชื่อว่าเป็นผู้รู้ (พุทธะ) และเข้าใจในเรื่องบาปอย่างแท้จริง เนื่องจากว่าพระพุทธศาสนามีคำสอนหลายระดับที่พุทธศาสนิกชนผู้ที่สนใจใคร่รู้จะน้อมนำไปศึกษา ปฏิบัติตามความเหมาะสมแก่ฐานานุรูป ตามสถานภาพของตน ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ได้กับทุกระดับของสังคม

เมื่อพุทธศาสนิกชนได้อ่านหรือศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้แล้ว ตั้งแต่ความหมายมูลเหตุการเกิด ลักษณะ หลักตัดสิน และผลที่เกิดหลังจากทำบาป ทำให้ทราบว่า พุทธศาสนิกชนต้องหันเข้ามาสู่หลักกรรมดีกรรมชั่ว เพื่อการพัฒนาสังคมแบบพุทธ (วิถีพุทธ) ให้ยั่งยืนเป็นสังคมเพื่อแผ่สังคมเมตตาธรรมให้กระจายอยู่ทั่วไปปัญหาโรคเอดส์ อบายมุข แหล่งเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมจะหมดไปทันที แต่ถ้าสังคมนี้มุ่งไปสู่โลกาภิวัตน์ดังปัจจุบันก็จะพบดังที่ท่านพุทธทาสภิกขุ กล่าวเอาไว้ว่า ถ้าธรรมะไม่กลับมาโลกาจะพินาศ เพราะการพัฒนาสังคมปัจจุบันเป็นการพัฒนาเพื่อไปสู่สังคมบาป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์เรื่องบาปตามคำสอน

ของพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยเห็นว่ามีความเรื่องอื่นควรจะทำการศึกษาวิจัยอยู่หลายประเด็น เนื่องจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาและด้านสถิติปัญหาของผู้วิจัย เพราะว่าเรื่องบาปนี้เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและกว้างมาก รวมถึงเรื่องกรรมอันเป็นส่วนที่บ่งบอกถึงการกระทำและผลของการกระทำ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะสำหรับผู้จะทำวิจัยในครั้งต่อไป ๒ ประเด็น คือ

๑. ควรศึกษาพระพุทธศาสนาให้เข้าใจอย่างแท้จริงที่มีทำที่ต่อปัญหาจริยศาสตร์ที่เกี่ยวกับปัญหาการุณยฆาต(Euthanasia) ปัญหาการโคลนนิ่ง(Cloning) การก่อปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นต้น บาปหรือไม่ ทำไมจึงบาป เพราะมีหลักเกณฑ์อะไร ฯลฯ

๒. ประเด็นที่น่าสนใจในการทำวิจัยต่อจากเรื่องนี้ คือ

๑. การศึกษาเชิงเปรียบเทียบพระคัมภีร์เรื่องบาปตามคำสอนของพระพุทธศาสนาในฝ่ายเถรวาทกับบาปในฝ่ายมหายาน

๒. การศึกษาเชิงเปรียบเทียบพระคัมภีร์เรื่องบาปตามคำสอนของพระพุทธศาสนากับบาปในคำสอนของศาสนาต่างๆ ที่ประชาชนในโลกนับถือกันอยู่

๓. การศึกษาเชิงวิเคราะห์อิทธิพลของบาปที่มีต่อสังคมมนุษย์ที่นับถือต่างศาสนากัน

หัวข้อเหล่านี้ล้วนเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษาวิจัย หากเป็นไปได้ก็จะเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการทางพระพุทธศาสนาทั้งฝ่ายเถรวาทและฝ่ายมหายาน ตลอดจนถึงประโยชน์ต่อผู้ที่มีความสนใจศึกษาค้นคว้าต่อยอดในขั้นที่ละเอียดมากขึ้นเป็นลำดับต่อไป

ชื่อของคัมภีร์พระไตรปิฎกมีคำเต็มดังต่อไปนี้

คำย่อ	คำเต็ม
วิ. มหา.	วินยปิฎก มหาวคค
วิ. จุล.	วินยปิฎก จุลวคค
ม.อุ.	มชฺฉิมนิกาย อุปริปัณณาสก
ม. มุ.	มชฺฉิมนิกาย มูลปณณาสก
อง. พุท.	องคฺคตฺตนิคาย ทุกนินาต

สำหรับการอ้างตัวเลขที่อยู่หลังชื่อย่อของคัมภีร์
คือ

๑. แบบเลข ๓ ตอน คือ เลขเล่ม/เลขข้อ/เลข
หน้า ตัวอย่างเช่น วิ. จุล. ๗/๓๘๘/๑๕๕. หมายถึง
พระวินัยปิฎก จุลวรรค เล่ม ๗/ข้อ ๓๘๘/หน้า ๑๕๕.

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา. ๒๕๒๕. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับ
หลวง กรุงเทพมหานคร: การศาสนา.

-----, ๒๕๒๕. พระสูตรตันตปิฎก มัชฌิม
นิกาย มูลปณณาส ภาษาไทยฉบับหลวง.
กรุงเทพมหานคร: การศาสนา.

-----, ๒๕๒๕. พระสูตรตันตปิฎก อังคุต
ตรนิกาย ทุกกนิบาต ภาษาไทยฉบับหลวง.
กรุงเทพมหานคร: การศาสนา.

-----, ๒๕๒๕. พระวินัยปิฎก มหาวรรค
ภาษาไทยฉบับหลวง. กรุงเทพมหานคร: การ
ศาสนา.

-----, ๒๕๒๕. พระวินัยปิฎก จุลวรรค
ภาษาไทยฉบับหลวง. กรุงเทพมหานคร: การ
ศาสนา.

จันทบุรีนฤนาถ, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ, กรมพระ.

๒๕๓๗. ปทานุกรม บาลี ไทย อังกฤษ
สันสกฤต. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร:
มหามกุฏราชวิทยาลัย.

ธรรมปิฎก, พระ. ๒๕๔๕. พจนานุกรมพุทธศาสตร์
ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑.

กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ปิ่น มุทุกันต์. ๒๕๒๗. พุทธศาสตร์ ภาค ๓.
กรุงเทพมหานคร: คลังวิทยา,

มหามกุฏราชวิทยาลัย. ๒๕๓๒. หนังสือพระบาลี
ปริศนารักษ ภาค หนึ่ง,สอง,สาม. พิมพ์ครั้งที่ ๒.
กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน, กอง. ๒๕๓๘. พจนานุกรม ฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน พ. ศ. ๒๕๒๕. พิมพ์ครั้งที่ ๖.
กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.

วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า, กรมพระยา.
๒๕๓๘. สารานุกรมพระพุทธศาสนา. พิมพ์ครั้งที่
๒. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

วสิน อินทสระ. ๒๕๔๑. พุทธจริยศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่
๑. กรุงเทพมหานคร: ทองกาว.

หลวงเทพคุณานุศิษฎ์ (ทวี ธรรมธัช ป. ๕). ๒๕๓๔.
ธาตุปทีปิกาหรือพจนานุกรมบาลีไทย. พิมพ์ครั้งที่
๖. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.